

Laimes kalējs

Pasaka ar šādu nosaukumu par kalēju un tās puses ļaudīm vēsta senu patiesību, tik senu, cik kalēja amata prasmes vien glabā cilvēces atmiņa – “mana laime ir mans darbs” (A. Sakse). Lai gan, nevienam nav liegts ticēt laimes pakavam, kas nejauši jūs pārsteidzis ceļā.

2016. gadā muzejnieku un bibliotekāru nemateriālā kultūras mantojuma filozofisko nozīmi raksturo jēdziens DURVIS. Muzeja nakts notikumi aicina vērtīgi palūkoties uz lietām sev apkārt! Daudzas no tām raksturo mūsu novada viensētu kultūrvēsturisko atmiņu, citas apliecina mūsu senču vai līdzcilvēku radošo izdomu un amata prasmi. Notikumi un cilvēku rosība mājās “Akācijas” atvērta durvis (ne)materiālā kultūrvēsturiskā mantojuma vērtībām, kas rodamas tepat Ulbrokas centrā.

Ikviens interesents varēja uzzināt par Ulbrokas muižas kalēja Riharda Igalu un saimnieces Zelmas Leitlands satikšanos, kāzām un turpmākajām dzīves gaitām, kas pieder vienas dzimtas – Igalu un Zeltiņu vēsturiskai atmiņai. Pateicoties saglabātajām fotogrāfijām, dažādiem sadzīves priekšmetiem un atmiņu stāstiem, atklāsmei tiek celts mājas simtgadnieces stāsts. Notikumu pavērsiens ir laiks, kad Ulbrokas muiža (1901) nonāk barona F. Mengdema īpašumā. Ne tikai ēkai ir sava neatkārtojama kultūrvēsturiska vērtība, bet tieši atmiņu stāstiem, šodienas skatījumā, ir teiksmaina nokrāsa. Jāpiemin, ka senākā dzimtas fotogrāfija, kur redzama Ulbrokas muižas pils (1910), ir Gunta Strazda vecvecāku saglabāta fotogrāfija, kas vienlīdz ir Riharda un Zelmas kāzu gads. Nedaudz vēlāk muižas kalējs iegūst barona labvēlību un nelielu zemes platību, lai sāktu savas smēdes un mājas celtniecību. Šodienas skatījumā viensēta aptver individuālo apbūvi, kur rodama dzīvojamā (1916) un saimniecības ēka, kas ir iekļauta Stopiņu novada kultūras kanonā. Dzīvojamai mājai šogad skaitāms simtais gads. Tāpēc, jo īpaši nozīmīga un vēstoša.

Vēsturiskā atmiņa mūsdienās kļūst interesanta, ja vien, ir kāds, kas to atgādina, tad nemaz tā neliekas tik tāla vēsture, bet gan dzīva un joprojām spilgta, ko šajās mājās, visiem klātesošajiem, jo īpaši dedzīgi vēstīja Māra Zebauere. Muižas barons Riharda un Zelmas kāzu dienā pamanījās nobraukt uz citiem īpašumiem, lai jaunlaulāto gods tiek viņiem pašiem. No Igalu ģimenes vidējās

meitas Martas Melānijas Igals 95 gadu vecumā rokrakstā pierakstītām atmiņām uzzinām, ka „...barons aizbraucis uz otru muižu, lai netraucētu kāzās. Iedevis savus zirgus un karieti, ko uz baznīcu braukt. Zelma lūgusi viņu kāzās, bet viņš teicis, ka tad viņai vairāk vērtības jāpiegriež viņam. Un tā sākusies jauna ģimenes dzīve Ulbrokas smēdē. Abu satikšanās notikusi Ulbrokas muižā”.

Vēsturiski kalēja amats arvien godā celts un pārējo amatnieku vidū pamanāms no ārienes. Arī Rihards Igals ir sava aroda meistars, iznesīgs un prasmīgs kalējs, kā arī lepns un atpazīstams pēc lielām ūsām. Savukārt Zelma, kas bija beigusi Pernigelas muižā vācu saimniecības skolu, strādāja Ulbrokas baronam Mengdemam par saimnieci. Abu satikšanās ir liktenīga, un 1910. gada 10. oktobrī tiek nodētas kāzas Ulbrokas muižā.

Stāstījumam, kas balstīts uz vēsturiskiem faktiem, ir ne tikai vietējas nozīmes kultūrvēsturisks aspekts, to raksturo kalējmestara amata prasmes gan tos laikos, gan šos laikos. Daudziem vēl spilgtā atmiņā Riharda Igals dižais augums un vēl dižākas ūsas. Skanīgās un latviešu tautai tik liktenīgās dziesmas “Div’ dūjiņas gaisā skrēja ...” skanējums “Akācijas” mājās.

Arī šodien, demonstrējot vecmeistaru gudrību un “kurpes” rikšotājiem, apbrīns un prieks par zirgkalēja amata zināšanām un attapību, pieder aroda meistaram. Zirgkalēja meistardarbnīca un amata demonstrējumi, visa vecuma klātesošajos, raisīja nedalītu interesi un apbrīnu. Tāpat kā “noskrējiens” līdz Ulbrokas muižai zirga pajūgā, tikai neticīgajiem liedza laimi.

Ir aizvadīts laika nogrieznis, ko var redzēt vai neredzēt, var vienkārši izdzīvot, pašiem piedaloties tā atklāšanā. Paldies “Akācijas” mājas Māras labvēlībai, sirsnībai un dzīvespriekam! Paldies, mazdēla Artūra ģimenei un dzimtas turpinājumam mazajos atzaros, kas simboliski un praktiski sauktos dzimtas koks. Ir tāda sajūta, ka mājai laimes kalēja dvēsele, jauna elpa un zaļojošs dzīvotprieks.

Paldies visiem pasākuma līdzdalībniekiem un notikuma atklājējiem.

Pašvaldības finansētā projekta “Rikšiem, bērīt, es palaidu” groži Ulbrokas bibliotēkas rīcībā, tāpēc piedāvājam foto uzņēmumus un dokumentēto materiālu izklāstu skatīt Ulbrokas bibliotēkas projektu sadaļā <http://www.stopini.lv/lv/kultura/ulbrokas-biblioteka/projekti/riksiemhttp://www.stopini.lv/lv/kultura/ulbrokas-biblioteka/projekti/riksiem-berit-es-palaiduberit-es-palaidu>.

Daiga Brigmane, Stopiņu novada Ulbrokas bibliotēkas vadītāja
2016. gada 24. maijā